List 3.

NOVICE

Tečaj XXXIII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2. gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 20. januarija 1875.

Obseg: Razglas čebelarjem. — Katera je boljša — Lanceva ali Umratova mlatilnica? — Krompirjev žužek, slivni rivčekar in pa krvava uš. (Dalje.) — Opomin zarad nove mere in vage. — Prav je. — Gostišče (hospic) v gorovji sv. Bernarda. — O potrebi prestrojenja politične uprave in prenaredbe občinske postave. (Konec.) — Ponarejeni bankovci. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Razglas čebelarjem.

C. k. kmetijska družba Kranjska bo po sklepu subvencijskega odbora razdelila zopet panjev in premij v denarju po 20 do 25 gold. učiteljem ljudskih šol in pa manj premožnim pa marljivim kmetom čebelorejcem.

Kdor želí deležen biti te podelitve, naj se oglasi do konca meseca sušca t. l. pri podpisanem odboru, in sicer naj učitelji svoji prošnji priložijo spričalo krajnega šolskega sveta, da se res pridno pečajo s čebelorejo v Dzirzonovih panjovih in šolsko mladino podučujejo o čebeloreji; to spričalo naj dadó potrditi tudi predstojniku dotične kmetijske podružnice; — kmetje naj priložijo svoji prošnji spričalo župana, ki ga potrdi predstojnik podružnice kmetijske, da so pridni čebelorejci, da imajo že panjove po novi napravi in da je čebeloreje v njihovi okolici veliko, ki bi se dala po novih panjovih še povzdigniti. Kdor poleg tega več panjev ima, on ima prednost za premijo.

Na prošnje, katere niso podprte z imenovanima spričaloma, se ne bode oziralo.

Centralni odbor družbe kmetijske
v Ljubljani 12. januarija 1875.

Krompirjev žužek, slivni rivčekar in pa krvava uš.

Tri nove nadloge, katere iz severne Amerike žugajo kmetijstvu našemu.

(Dalje.)

3. Krvava uš.

Tretji nevarni mrčes, enak trtni uši je krvava uš (Schizoneura, ali Aphis, lanigera), ki ima od tega svoje imé, ker če jo zmečkaš, dá krvav sok od sebe. Ona je tudi iz severne Amerike konec poprejšnjega stoletja v Evropo se preselila, najprej v Škocijo; na Nemškem jo poznajo že 40 let; v Avstriji dozdaj še ni znana.

Krvava uš je blizo 2 milimetra velika, in rumenkaste, včasih tudi rujave barve. Posebno se iz tega spozná, da po hrbtu ima bele, bombažu enake, iz voščenih nitek obstoječe spuščaje, ki so večkrat 3 do 4krat dalji kakor život njen. Pomnožuje se pa ta krvava uš tako silno, kakor je navada to pri vseh plemennih krvavih uših. Ona (babica) zleže v jeseni 30—40 jajčic, iz katerih spomlad pride prvi zarod, po katerih se vsacih 14—20 dni zaredi drugi zarod; one rodijo živo mladino, ki prvi čas svojega življenja biva v gori imenovanih bombažastih spuščajih, ki se večkrat odtrgajo in po vetru daleč krog in krog raznesó. V jeseni se prikažejo oni in one kot popolnoma izrejeni kriljati žužki.

Krvava uš se redí od soka jablan, zato navrta mlade nježne vejice jablani; kjer je vejica navrtana bila, se naredí rak, kateri se čez celo drevo razširi, ako ni hitre pomoči, potem pa celo drevo konec vzame. Po tem načinu so v Normandiji jablane na prostoru čez 10 kvadratnih milj popolnoma pokončane bile. Ravno tako je grozno škodo ta uš naredila na Angleškem, v Renskih pokrajinah in v novejšem času na Virtemberškem.

Že od daleč se poznajo drevesa, v katera se je ta krvava uš vrinila, kajti ona kažejo rakove izrastke in neko posebno bolehanje v vsem. Pri natančni preiskavi se vidi na spodnjih straneh mladih vejic bombažasta, belkasta prevleka, ki nekoliko na višnjevo barvo cika, katera izvira iz gori imenovanih voščenih spuščajev. Žival ta sedí v velicih trumah skupaj, ki obstojé iz babic brez kril in velike množine mladih.

Kedar se je krvava uš zaplodila na kakošnem vrtu, ni skoro mogoče je več zatreti. Zato je treba paziti, da se ta mrčes kar brž iz začetka zasledi in vse storí, da se popolnoma pokončá. Zbor Virtemberških vino- in sadjerejcev v Schorndorfu 21. septembra l. l. je v tej zadevi nasvetoval to-le:

Najbolje sredstvo za pokončanje krvave uši je krtača, ko se začne razširjati po njem. Če je uš posedla vejice za $^1/_2$ do 1 metra na dolgosti z belimi lisami, treba je odrezati take veje in jih sežgati. S škarjami na kol privezanimi se dadó tudi najviše vejice odrezati.

Vsacih 14 dni potem je treba tako drevo na tanko ogledati, ali ni nove zalege na njem, če gospodar tega ne storí, je vse drugo potem prepozno. Strohnena skorja drevesa se mora odstrgati, rane njegove skrbno zamazati, in da nova gnjezda krvave uši se ne napravijo zopet na drevesu, treba deblo njegovo in veje z apnico pobeliti.

Da pa uši, ki pri korenini drevesa in v zemlji tičijo, ne morejo zlesti na drevo, treba je v začetku spomladi okoli debla ovezati trak, ki je namazan s katranom. Prav dobro potrdilo se je tudi to, da se jeseni

zemlja za kak meter okoli drevesa okoplje in potem z apnom pomeša. Škropljenje dreves z milico (žajfnico), lugom, plinovo vodo, vodo pasjega zelišča in tobakovo vodo ne pomaga toliko, kakor poprej imenovana sredstva. Angleži so našli, da je dobro, če se tako drevo s trpentinovim oljem namaže. Za najbolje pa je pripoznano to, da se vsi deli drevesa, kjer je krvava uš se vgnjezdila, s petrolejem omijejo, in se bolne veje odrežejo in sežgó.

Opomin zarad nove mere in vage.

Nova mera in vaga se imate leta 1876 povsod vpeljati, treba tedaj tudi novih posod. Al c. kr. deželna vlada Štajarska je oklicala 20. grudna 1874 razglas, v katerem opominja obrtnike, naj prenaglo ne kupujejo metričnih posod, ki se že povsod ponujajo, ker ministerski ukaz od 20. novembra 1873 l. predpisuje, da se mora posoda popred policijsko potrditi, predno pride v rabo. Počakati je toraj treba, da dobi posoda potrjenje, sicer pride obrtnik v nevarnost, da se pri pregledovanju metričnih mer vse odvzame.

Katera je boljša — Lanceva ali Umratova mlatilnica?

Leta 1873 so „Novice“ živo priporočale Lancevo mlatilnico iz Manheima, leta 1874 pa so posebno hvalile Umratovo iz Prage, in to posebno zategadel, češ, da jo kaj lahko vrtita mladeniča ali celó ženskici; povedale so tudi, da je kmetijska družba Kranjska nakupila obojih mlatilnic in nje po nižji ceni razprodala svojim podružnicam in drugim kmetom po deželi.

Sihdob bo mlatitve povsod konec; vsaka omenjenih mlatilnic se je dovolj že rabila, se druga drugi primerjala, druga proti drugi poskusila in gotovo bodo sedaj kmetovalci vedeli povedati iz lastne skušnje, kateri mlatilnici gré zares prednost; oni bodo vedeli odgovoriti:

1. je li se ena tako rodo vrtí ko druga?
2. je li so si vse Lanceve med seboj enake? ali je katera izmed njih boljša in gibčneja?
3. je li Umratovo mlatilnico zares lahko gonita mladeniča ali še ženskici?
4. je li se vse Umratove enako lahko ali enako težko gonijo ali se le nekatere izmed njih — bodi-si slučajno — bolj rodo vrtijo?

Za občnega blagra voljo prosimo „Novice“, oziroma sl. kmetijsko družbo na te vprašanja blagovoljnega razsoda in odgovora, da se ne okupimo, drugih ne splašimo, temuč pri kupu pogoje stavimo.

Oni 2 Umratovi mlatilnici, kateri sem za hvaljene gibčnosti voljo kupil, vrtite se tako rodo in težko, da mlatci možje ne strpijo pol ure pri gonitvi, in se vkljub vedne menitve dosti bolj vpehajo ko s cepci, če brez počitka mlaté; zarad tega pa tudi ne opravijo z mlatilnico veliko več od cepcev. Tako roda ni nobena mi znanih Lancevih mlatilnic. Vse napenjajo sicer svoje gonjače, a nikakor presilno; vse te so si enake. Posestnik kmet je od svoje rekel: ne dal bi je za 500 gold., ako bi ne dobil druge. Lanceva fabrika pa ima tudi lepo navado, da pridene vsaki prodani mlatilnici natisnjen poduk, kako ž njo ravnati? kako jo snažiti? s čim mazati itd., kar vse se pogreša pri Umratovi v kvar nezvedencem, kajti samo po sebi ni vse jasno.

Iz Štajarskega 1. januarija. Ž—ov.

Odgovor vredništva. Vprašanje, ki nam ga stavite: katera med tema imenovanima mlatilnicama je najboljša, je res važno, kajti resnica je, da skoro nobene druge mašine, poslednja leta iznajdene, se niso kmetovalci tako poprijeli, kakor mlatilnic, bodi-si tacih, ki se z rokami, bodi-si tacih, ki se s konji gonijo. Delavci sploh čedalje prihajajo dražji in mnogokrat mlatičev ni še lahko dobiti; vrh tega imajo mlatilnice še to dobro, da kmetovalec ne potrebuje več skednja ali pôda za mlačvo. Res je po takem potreba, da vedó, katero naj si kupijo, da jim bolje od druge služi.

O tacih vprašanjih, po katerih naj se razsodi, kaj je bolje memo druzega, razsoditi more samo skušnja; po zanesljivih skušnjah pa se je Lanceva ročna mlatilnica za boljo skazala zato, ker se lagljeje goni in da hitro in posebno čisto mlati; v 51. listu lanskih „Novic“ je kmetiški gospodar Janez Borštnik to jasno dokazal.

Ker so Lanceve mlatilnice znajdba tuja — iz Manhajma, Umratove pa domača Avstrijska iz Prage, zato je družba kmetijska hotela tudi domačo mašino skusiti in zategadel nakupila je tudi nekatere Umratove, da jih skusijo naši kmetovalci. Skušnje pa na Kranjskem, kakor pri vas na Štajarskem, dajejo prednost Lancevi. O nobeni teh mlatilnic pa ne veljá to, da bi jih otroci ali ženske prav lahko môgle goniti; možki so potrebni, da se delo hitro in dobro opravi. Če dodamo tem skušnjam še to, da v Dunajski razstavi leta 1873 je dobila Lanceva ročna mlatilnica medalijo prve vrste, storí vredništvo le svojo dolžnost, da pové, kar je, in da po takem mu nikdo očitati ne more, da o važnih vprašanjih hodi pot enostransko. Obé mlatilnici ste dobri, prednost pa po mnozih skušnjah gré Lancevi.

Občinske stvarí.

Prav je,

kar čitamo v 47. listu „Novic“ na strani 372—373 leta 1874 o poročilu iz 11. seje deželnega zbora Kranjskega gledé občinskih zadev: ali bi bile velike občine koristneje ali male?

Ker je pa sl. deželni zbor Kranjski sklenil, da naj se enkrat pokličejo izvedenci iz ljudstva, in tudi nekateri uradniki iz dežele v Ljubljano, da bi se tù pogovorili o vprašanji gledé občinskih razmer, ker bodo pa poprašani le izvedenci zaradi občinskih zadev, občinske zadeve pa niso le za izvedence, ampak tudi za priproste ljudí velike važnosti, zato lepo prosimo, naj se nam ne zameri, da se drznemo tudi mi od priproste strani priprosto izraziti v naslednjih vrsticah svoje mnenje zaradi občinskih in uradniških zadev. *)

Na prvi pogled se marsikateremu dozdeva, da bile bi velike občine koristneje kakor male. Od druge straní bi bile pa male občine koristneje kakor velike zaradi potov iz daljnih krajev do župana; pri malih občinah so poti krajše, toraj tudi zamuda manjša kakor pa o velikih občinah.

Po našem priprostem mnenji bi bilo najpripravniše, ako bi bila vsaka fara sama za-se občina; dve ali več fará vkup ni drugače zajemati, kakor če se same rade združijo, in če lega kraja kaže, da je svet bolj kvadrat, ne pa preveč raztegnjen, ker raztegnjeni svet nekoliko prebivalcev preveč oddalji od županovega stanovališča; ali pa če bi bila katera fara tako mala, da bi ne bila v stanu vzdrževati občinskih stvari.

*) Radostni smo sprejeli ta sestavek, ki nam je znamenje, da tudi naši ljudje na kmetih ne zanemarjajo za nje, zelo važnih zadev. Vred.

Dalje naj bi se tako vravnalo, da bi se občinski predstojnik (župan) izbral bolj v sredi občinskega okraja, da bi tako od nikodar ne bilo preveč daleč do župana. Ker se pa ne zgodí vselej lahko, da bi se dobil tak mož, kateri bi bil sposoben za občinskega predstojnika, zato bi bilo prav, da bi se napravila bolj na sredi občinskega okraja, če je mogoče, pri fari ali kjer je velika vas ali trg, kjer se ljudje tistega kraja navadno skupaj izhajajo bodi-si v cerkev k službi božji ali pa na trg, da si kupujejo potrebnih stvari, občinska pisarnica s potrebno bukvarnico. In tako bi se potem lahko izvolil za občinskega predstojnika vselej tak mož, kateri bi bil sposoben za ta pôsel, ker bi v odločenih časih dohajal v občinsko pisarnico, in ljudje bi vedeli, v katerih časih morejo opraviti svoja opravila, da bi potem ne imeli praznih potov, kakor se zdaj pogostoma zgodí.

Ravno tega mnenja smo tudi, kar se tiče uradnih zadev; ako ima katera uradnija svoj sedež na samoti ali pa na kraji svojega okraja, taka nikakor ni na pravem mestu. Kako neugodna je okrajna gosposka na samoti, to smo že sami skušali, ko smo po svojih opravilih bili zadržani pozno v noč, da potem daljni in neznani popotniki nismo znali kje iskati niti prenočišča niti večerje; ko bi bila pa gosposka v kakem večem trgu ali veči vasi, tam bi bil pa vsak lahko dobil, česar bi bil potreboval za živež in prenočišče. Če bi bil pa okrajni urad preveč na enem ali drugem koncu svojega okraja, potem bi prebivalci v nasprotnem koncu okraja imeli predaleč do svojega urada.

Nadalje se nam ne dozdeva prav tudi to, da je včasih notar daleč od uradnije bolj na samoti, in tam svojo pisarnico ima; to nepristojnost smo videli in skušali tudi mi, ko smo morali za pobotnice daleč od tam iskati prič, in zato veliko časa zgubiti, pa pričam njihovo zamudo drago plačevati, ko bi jih bili sicer v kakem večem kraji ali trgu lahko dobili hipoma na izbero in za malo plačo.

Iz vsega se toraj razvidi, da za občine, kakor tudi za okrajne gosposke bi bilo najpripravniše, da bi imele svoje sedeže prvič v kakem večem trgu ali veči vasi, drugič kolikor je mogoče na sredi svojega okraja, in tretjič, da bi imeli vsi uradniki enega okraja blizo drug druzega svoje pisarnice, tedaj notar tudi blizo drugih uradniških pisarnic, da bi tako ne bilo potem treba ljudém hoditi po uradnijah iz kraja v kraj, Bog si ga vedi kam, k enemu tje, kjer solnce izhaja, k drugemu tje, kjer solnce zahaja.

Zanimivo je slišati, koliko ima človek potov pri uradnikih, na priliko, če se hoče oženiti, danes mora prekoračiti eno goro do fajmoštra, k fari, jutri drugo goro do župana, ker od župana mora imeti oglasnico za ženitev; pojutranjem zopet čez hribe in doline do notarja, in četrti dan zopet v uradnijo, peti dan ima prekoračiti zopet visoke gore in globoke prepade do mesta ali trga, da si kupi potrebnih stvari. In to je še le takrat, če se more povsodi ob enem potu kar je treba opraviti. Ker se pa pogosto pripeti, da se mora za eno opravilo dvakrat ali pa še večkrat hoditi, potem takem mu cel teden o potih poteče, in to zato, ker mora k vsakemu opravniku novo pot storiti, ker so raztreseni daleč drug od druzega; če bi bili pa kolikor je mogoče vkup nastavljeni, potem bi bilo dosti potov prihranjenih, ker bi se ob enem potu lahko več opravkov izgotovilo itd.

Zato so naše želje, da bi se ta reč kmalu predrugačila na korist bornih deželanov in cele države, da bi se zanaprej občine in uradnije tako nastavile iz samote, v veče vasi ali trge in v sredo svojega okraja; kakor kuharica postavi skledo na sredo mize zato, da vsi lahko iz sklede zajemajo, kolikor potrebujejo; naj bi tudi cesarska kraljeva visoka vlada storila tako.

Toliko o občinskih in uradnih zadevah, sl. zboru in odboru dežele Kranjske pa izrekamo prisrčno zahvalo za tako važno in koristno misel zaradi toliko potrebnih prenaredeb občinskih in uradnih, zato zakličemo radostno: prav je! Vas pa, preljube „Novice“, prav vljudno poprosimo, da nam ponatisnete te naše črtice v svoj list. *)

Ozir po svetu.

Gostišče (hospic) v gorovji sv. Bernarda.

Bralcem našim, vsaj večidel, je znan samostan (klošter) v soteski visoke Švicarske gore sv. Bernarda (Bernhardino), ki stojí na višini tega gorovja blizo 6000 čevljev nad morjem. Slišali so gotovo veliko, kako na tej za popotnike silno nevarni cesti usmiljeni samostanci skrbijo za stanovanje in hrano popotnikom in da celó posebne pse imajo, ki s pomočjo izurjenih služabnikov po popotnike gredó, ki zarad silnih zametov snegá ne morejo naprej ter so v nevarnosti življenja.

Mikal bode zato gotovo naše bralce natanjčen popis tega gostišča na visocem Bernardu, ki ga jim podamo v sledečih vrsticah iz „Allgem. Familienzeitung“, ki se tako-le glasí:

Prehod čez vélicega sv. Bernarda je eden najbolj znanih prehodov čez Alpe iz Švice na Laško, pa tudi eden najvažnejih za ljudí in tovorno živino, da si ne več tako zeló obiskovan kakor poprej. Temu vzrok je, da občenje Aoste z južno in južnozahodno Švico ni več tolikanj pomenljivo in da gre mnogo čez Simplon. Tudi potnikov, ki obiskujejo razne znamenitosti, ni več toliko, vendar privabi jih lepo število staroslavno imé po vsem svetu znanega samostana in priložnost od tù obiskati mnogo divnih krajev valiških pohribij. Za občenje bližnjih pokrajin pa Piemonteških in južnih Švicarskih je prehod še vedno neobhodno potreben in tudi ne bo še prišel kmalu čas, ko ne bo nikakor več potreben.

Kdor pride od Genovskega jezera po železnici Ligne d' Italie v Martigny, more voliti med več potmi, da dospe do samostana sv. Bernarda, ki je od tù oddaljen le 12 ur. Najprej gré se po cesti čez Bovernier v Sembrancher, kjer se delé ceste na goro; ako pa gremo po tej cesti do samotnega Cantine de Proz, neha se tam cesta in prične se steza in pot za tovorno živino; tù se morejo dobiti mule za jezdenje. Od tukaj dospe se skoz puste, od navpičnih višin obdane skalnate pušče, imenovane Defilee de Marengo memo skalnatih ut (katerih ena je zdaj kostnica) in skoz mrzlo, temno mrtvaško dolino v dveh urah k samostanu, stoječemu na najvišem delu prehoda. To naselišče v sredi tako zapuščene okolice, 2472 metrov nad morjem, na bregu malega vsako jutro zamrznjenega jezera, na katerem se led včasih niti ne stopi, naredi nepopisljivo temen resni vtisek. Ima pa samostan dve poslopji; večje vredjeno je za sprejem popotnikov, ima mnogo sob, tudi lepo bukvarnico, mnogo zbirk prirodninskih, fizikaličnih orodij, starin (rimskega in druzega denarja, kipov in druzih v bližavi najdenih starin). Manje poslopje je za spravljanje potrebnih reči in pribežališče, ko bi se slučajno pripetil kak ogenj; tu prenočé tudi ženski potniki, ki po samostanskih pravilih čez noč ne smejo ostati v ve-

---

*) Zato mislimo, da Vam bo tudi govor visokočastitega poslanca gospoda Hermana v deželnem zboru Štajarskem prav po volji, ki se sklada o občinskih in uradniških zadevah zeló z Vašimi željami. Vred.

*

čem poslopji. V kapeli vidi se grobni spominek generala Desnix; pogleda vredna je tudi Morgue ali mrtvaška soba, v katero se prinašajo v snegu najdeni nesrečneži, da jih morejo videti in spoznati znanci slučajno pričujoči; v mrzlem, čistem gorskem zraku ohranijo se več let in posušé se, da postanejo enaki mumijam.

Prehod čez vélicega sv. Bernarda je starodavna cesta čez Alpe, katero je menda naredil že Julij Cezar in Konstantin previdel z miljnimi kamni. Nenavadno ostro podnebje in pogosti snežni plazovi storili so, da je bila pot vedno nevarna; ker je bila pa cesta za kupčijo in vojsko važna, ustanovil je Bernard de Menthon 962 samostan ali je vsaj razširil od mnihov poprej narejenega, ter ga dal cerkvi v varstvo. Ostal je v majhnem obsegu do 1822, takrat se je razširil in postal samostan avguštinskih korarjev, katerih je vedno 15 v njem in ž njimi precejšnjo število maronierov ali služečih bratov; vsak ptujec najde zastonj stan in hrano, bogati se vé dajo malo plačilo v puščico za revne; stroški plačujejo se iz obilnih bogatih ustanov samostanskih. Tako preredí se leto na leto 15—16.000 potnikov in izdá 40—50.000 gold. iz bogate ustanovnine. Korarji, omikani in priljudni gospodje, imajo tudi samostan na Simplonu in prevzamejo dolžnost, pošiljati med devetmesečnim slabim vremenom svoje hlapce s psi na obe strani prehodove, da pomagajo nesrečnikom. Stari rod Bernardinskih psov je sicer izmrl, a nadomestuje ga Leonberžki in Holližki rod.

Ptujca pri prihodu korarji prijazno pozdravijo in peljejo v eno osemdeseterih, za ptujce odločenih sob. Korarji in gostje kosijo v eni sobi in duhovni gospodje lepo in koristno zabavajo svoje družnike. Hrana je priprosta, pa dobra in tečna in vsakdo dobi po svoji volji vina ali kave med obedjo in v prostih urah. Vsa družba avguštinskih korarjev šteje 40 udov, katerih vsak za 15 let naredi svojo obljubo in potem prevzame službo ali na sv. Bernardu ali na Simplonu. Pa podnebje je tako trdo, da niti mlaji ljudje ne iztrpé čez pet let in morajo biti prestavljeni na fare. Podnebje je zeló tako, kakor na Ostrovidu, vse leto je komaj 10—12 dni, da solnce sije in po zimi snega do 10 čevljev na visoko. Od julija do septembra je vedno 20 konj s hlapci pri delu, da navozijo drv iz 4 ure oddaljene Ferretške doline. Gotovo toraj mora imeti posebno trdnost značaja, zdržljivost in nesamopridnost, kdor se žrtvuje tej kongregaciji, brez katere bi se prehod komaj mogel rabiti v poletnih mesecih.

Dve uri dolgi hod pripelje potnika v St. Remy, kjer se prične cesta, ki pelje v $4^1/_2$ urah v Aosto.

Politične stvari.

O potrebi prestrojenja politične uprave in prenaredbe občinske postave.

Iz govora poslanca Hermana v Štajarskem deželnem zboru v seji 12. oktobra 1874.

(Konec.)

Toliko je jasno, da pred ni mogoče dobro prevdariti občin (sosesk), dokler se politične gospóske ne prestrojé. Če bi se bil o svojem času sprejel od grofa Hohenwarta gledé avtonomije nasvetovani predlog, kateri je hotel pravico prestrojitve političnih gosposk izročiti deželnim zborom, že zdavnej bi nam bilo mogoče, se po naših razmerah in potrebah urediti. Od odseka nasvetovana 1. resolucija, naj se vladi prestrojitev vse politične uprave prav nujno priporoča, je toraj popolnoma opravičena, jako velikega pomena in celó pripravna vso sistemo spremeniti.

Po katerih načelih in v kakem obsegu pa naj se prestrojitev dovrši, tega nam odsek ni povedal, morda da nam bode to gosp. poročevalec razjasnil. Naj povem zatega del le to, kar da jaz mislim o resoluciji.

Misel moja je ta, da sedanje stanje je nestrpljivo, da tako ne more ostati. Nravnost in blagostanje ljudstva ste v jako veliki stiski. Čast, dostojnost in korist države isto tako kakor dežele zahtevajo jako hitre pomoči. Zavolj tega resolucija zahteva omenjeno prestrojitev.

Treba je manjših, za sodnijske in upravne zadeve enako velikih političnih okrajev ter v vsakaterem takem okraji le eno samo gospósko, ki ima vso javno oblast v rokah; tej gosposki na stran pa za gospodarske zadeve okraja naj stojí okrajni zastop, katerega sklepe bi gosposka izvrševati morala. Pod tako okrajno gosposko naj pride davkarska (katastralna) soseska, kot samostojna občina; gosposka naj jo nadzoruje, ona naj jej pomaga in jo podučuje gledé oskrbovanja svojih lastnih zadev.

Deželne zadeve naj se v smislu oktoberske diplome uravnajo; deželnemu zboru odgovorna naj bode avtonomna deželna vlada, kot najviše in zadnje politično oblastvo, ki svoje uradnike poprej omenjenih oblastev imenuje, ki deželno premoženje, deželne zavode, deželni zaklad oskrbuje, ki to, kar državi gré, državi plača, ostale deželne dohodke pa v prid in korist dežele porabi.

Tu imate dober kup prosto in krepko, željam in potrebam ter tudi zgodovini ljudstva primerno deželno upravo! Po tem načinu se bo dežela okrepčala, okrepčala se pa bode tudi država, kajti celota je le močna, če so posamezni deli krepki, med tem ko centralizem deželo in državo zaduši. Tako avtonomno deželno vlado ima Hrvaška, tako bi rade imele tudi druge dežele.

Na koncu tega govora je poslanec Herman o drugi odsekovi resoluciji še nekatere opazke naredil gledé načrta nove občinske postave. — Mi pa podamo svojim bralcem Hermanove misli, deželnim poslancem, pa tudi občinam sedanjim v resni prevdarek, ker so resnega prevdarka vredne.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

III.

Ponarejeni bankovci.

(Dalje.)

Preiskava teče svojo pot. Najde se slednjič vseh 40 desetakov, katere je Linar izdal, a vsi so bili ponarejeni. Goljufani kmetje so tirjali odškodovanje in kleli njega in njegovo ženo, h kateri so na dom hodili tako dolgo, da je vsem plačala. Kako se je revica meni v srce smilila! Že tretji dan, ko je prišla k meni, je bila vpadla prej tako ljuba ženica, da je bila ko strah; komaj sem jo še spoznal. Padla je pred mano na kolena in prosila milosti za moža — ne za-se, marveč zarad otrok. Kupčija je vsa proč in če bo še kaj časa zaprt, bodo vsi berači. Zagotovlja mi, da je mož čisto nedolžen v tej stvari, kakor njegov najmlajši otrok. Da-si sem navajen bil že žalostnih prizorov, tu sem se

komaj zdržal solzá, tako se mi je revica smilila. Al kaj sem mogel storiti za-njo? Nič! Tolažil sem jo s tem, da, če je njen mož pri vsem tem nedolžen, bo preiskava to že pokazala. „Kar se mene tiče — sem pristavil -- bodite prepričani, da ne bom zanemaril ali prezrl ničesar, kar bi utegnilo vašemu možu na prid biti.“

Nekaj moram še tù omeniti, kar se je pokazalo med preiskavo. Po vsem trgu je novica, da je Linar prijet zavoljo izdajanja ponarejenih bankovcev, naredila strašen hrup, nihče se od konca ni nadjal kaj tacega od tako obče spoštovanega in poštenega moža, kakor je bil Linar znan. Pa vse se poleže, tako tudi to čudenje. Slednjič so nekateri na pol že verjeti začeli in tako je bil nastal ne mir. Le Jonas in njegova družina so kazali skoz in skoz tako zadovoljnost na obrazih, ter govorili tako zaničljivo o tej „ciganski rodovini“, da se je to škodoželjno obnašanje jelo že sploh vsem gnjusiti, zlasti ker tudi nedolžni ženi in otrokom niso prizanašali z očitnim zasmehovanjem. Vsem tržanom je bilo sicer znano sovraštvo med rodovinama, a da sta Jonas in njegova žena tako hudobnega srca, kakor sta se zdaj kazala, tega se ni nihče nadjal.

Linar si je bil pri izpraševanjih zmiraj enak. Kar je prvič povedal, pri tem je ostal ves čas, namreč da ne vé, od kod je dobil one desetake. Preiskava je že trajala šest mesecev, a novega tudi drugod ni spravila nič na dan. Da bi bil Linar z izdelovalci bankovcev v kaki zvezi, to se mu toraj ni moglo dokazati; pač pa je bilo dokazano, da jih je izdajal, toraj bi bil tudi le zarad tega obsojen, kar bi mu bilo pa tudi naklonilo najmanj pet let težke ječe. Ker sem bil jaz zvedel in dokazal, kar se je dokazati dalo, bi bil moral oddati njega in zapisnike deželni sodniji. To sem jetniku, ki je bil že strašno shujšal in ves občutek zgubil, naznanil in pristavil, da ima v treh dneh oddan biti deželni sodniji, katera bo potem določila dan konečne obravnave, ko bo državni pravdnik sestavil zatožbo. Linar čuje to brez vsega občutka, meni se je zdelo, ko da bil na telesu že popolnoma otrpnil.

Pa predno se je to zgodilo, se je reč vse drugače zasukala.

Dan po tem privleče stari pomagač Linarjev, ki je izmed vseh edini ostal tudi v nesreči še pri svojem gospodu, k meni v pisarnico jokajočega dečka okoli sedem let starega.

„Le sem, ti kačji zarod“, se dere nad njim, „tù gospodu sodniku pokaži, kaj imaš.“

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

V Gorici 16. jan. — Ne, — ne zamerite — tega pa ne! Stavci in popravljavci so važen faktor pri časnikih, kakor pri vsem, kar se tiska, ali da bi oni smeli imeti kako pesniško svobodo (licentia poetica), proti temu moram protestovati. Jez sem pisal v poslednjem svojem dopisu (v listu 2. „Novic“ t. l. str. 14): „.... kajti reči se sme, da je njegovo (M. Dolijakovo) prerano smrt... vzročilo javno življenje“; — natisnjeno pa sem našel „rečiti“; in v drugem stavku spodej na mesti „jako praktični mož“ (M. D.) .... „praktičen mož.“ Po pravici naj povem, da me je, ko sem to videl, jezica posmodila. Zakaj? Prvič zato, ker sem (bo misli kdo) — pedant, in drugič, ker sem prejšnje dni pregledoval — neke knjige. No, kako se pa to spet veže? — porečete. Da bi se tako ne! — Ostanimo za zdaj pri besedi „rečiti“! To je taka kolosalnost, da, ko bi se kateremu pisatelju pripetila, moral bi za vselej pero odložiti. „Reči“ je namreč stopljena oblika „rek-ti“, iz katere ne more nikdar „rečiti“ postati. Zastran nedoločne pridevniške oblike namesti določne in vice versa sem pa že enkrat na tem mestu glas povzdignil; da brez vspeha — kažejo naši časniki in naše knjige vsak dan. To vam je prava babilonska zmešnjava; čuditi se moramo le, da slovensko uho razločka med daločnim in nedoločnim pridevnikom ne čuti. — S tem naj bosta omenjena pogreška v mojem dopisu popravljena, da ne bo mislil kdo, da „Noviški dopisnik“ še slovnice ne zná. — Kaj pa tiste neke knjige? Znano je, da nek zunaj slovenskih mej živeč slovensk veljak vsako toliko napako sedanje pisave mnozih pisateljev očitno graja. Pisal je tudi meni o teh rečéh večkrat. Spomnivši se tega, pogledam radovedno v neko ni davno došlih mi knjig in že v drugi vrsti tistega odstavka, v katerega so zadele oči, tedaj v eni sami vrsti, najdem 4—5 slovniških (ne tiskarnih) pogreškov! Omeniti pa moram, da napake, ki jih očitam, ne spadajo v vrsto tistega „nij“ ali „ni“ ali sploh tacih reči, o katerih bi se moglo reči, da sub judice lis est, ampak so take, zarad katerih so pravila v slovnici že davno dognana in utrjena, napake, kakoršne nepopačenemu narodu nikdar ne uleté! — Domoljuba srce bolí, da smo — iz znanih vzrokov — politično tako globoko padli, a še bolj mora ga žaliti propad na polji jezikoslovnem in slovstvenem. Vzrok so mu tisti pisci po nekaterih časnikih, ki so prej prejeli za pero, ko za slovnico. Pisava v mnogih sestavkih in dopisih je prav taka, da mora čitatelje, ki niso v oblikoslovji in sintaksi prav utrjeni, gotovo popačiti. Saj so mnogi, tudi omikanci, tako malo zavedni, da neslovnični, brezredni in nelogični ričet kakega časniškega sestavka raji posnemajo, nego kar med zdravim narodom slišijo. Slovnico prebirati — se ve — to jim je pretežavno. = Moj svet bi bil ta-le: Kdor se je lotil spisovanja kake znanstvene knjige, gre misliti, da je strokovnjak. In če je, če se je že toliko trudil s tvarino, katero obdeluje zakaj ne bi se še enmalo potrudil, da bi nam zlato blago vsaj v sreberni posodi ponudil; zakaj ne bi si pred pisanjem pisave slovnično utrdil? Nepoklicanim piscem pa naj vredništva predale zapró, ali pa naj jim spise popravijo, da se bodo po teh popravah učili pisati. Tako so delale „Novice“. Ali leta 1875 — se ve da — bi bilo to za dopisnike sramotno.

Produkcije (akademija) v našem gledišči 9. in 10. t. m. so bile sijajne; posebno všeč so bili vsem 4 tableaux iz Uhlandovega „Des Sängers Fluch“, katerih predstav se je vdeležila naša aristokracija in njej na celu — kot kraljica — deželnega glavarja sopruga Selma grofinja Coronini-evka. Veseličnega odbora načelnik je bil nekdanji župan (deželni predsednik Salcburški) Karol grof Coronini. Slovenska pesem („Cigani“, Vogel-nova) je bila s ploskanjem sprejeta. Čistega doneska je 1500 gold. — Jutre 17. t. m. se akademija ponovi v prid ubozim učencem tukajšnjega gimnazija. — V eni poslednjih sej je sklenilo naše mestno starešinstvo potrositi 600 gold. za dva krepka javna čuvaja, ki bi imela ta in prihodnji mesec za varnost po mestu skrbeti.

Železna Kaplja dne 17. jan. (*Čitalnica*) naša napravi 24. t. m. besedo s petjem, govori in tombolo; tudi bo volitev novega denarničarja. Ob enem naznanjamo unanjim udom, da se je čitalnica preselila iz Boštejeve hiše v gosp. P. Gutajevo p. d. Orešnikovo. Vse ude, pa tudi neude prijazno vabimo k obilni vdeležitvi. Odbor.

Iz Kostanjevice 14. jan. (*Za volitve v kupčijsko zbornico*) dobil je volilne liste g. Alojzi Gač, trgovec v Kostanjevici, a ne župan. On — Gač — poslal jih je tudi v Št. Jernejsko in sv. Križko županijo. Imel

jih je kar v štacuni cel kup; če je prišel kak volilec kaj kupit, kar prijel ga je, da je podpisal ne vedé kaj. Razposlalo se je v Kostanjevici jako malo volilnih listov, in še ti nekterim, kakor g. Pucu, le potem, ko so jih sami ostro zahtevali, večina volilcev pa je podpisala pri g. Gaču v štacuni ali pa pri g. Kuntariču v gostilnici. G. Jožef Zalokar, gostilničar, je dobil listnico po lastnem prizadevanji še le v četrtek (14. dne t. m.) popoludne, ko je pošta že odšla — tako da se nikakor ni mogel poslužiti volilne pravice. V dokaz je izročil dvema možema volilni list ter rekel, naj to poljubno razglasimo. Razen tega je Gač svojevoljno obdržal volilne liste Petra Oražena, J. Laknarja, prvega češ, da ni več obrtnik, akoravno je za letos patent še plačal, druzega pa zato, ker je g. Laknar pod kuratelo. Ima li Gač pravico za tako početje? Volilci Janez Keržičnik, črevljar, J. Querini, Jakob Černečič, krojača, in J. Javornik, ključar niso dobili nikacih listov v roke; kje so? — Dalje ne vemo, po kakej pravici je adjunkt Rizzi pripravil gospodično F. Košič-evo, da je podpisala mesto svoje matere M. Žugelj, ko vendar tega ne sme po postavi ne prva ne druga? Ako sodniki postav ne spoštujejo, potem — — Na liste vnanjih volilcev so se kar napisala imena nasprotnih kandidatov in z raznimi pretvezami dala podpisati ali prekrižati po črevljarju J. Kalinu. Sploh pa do toreka zvečer do 7. ure (12. jan.) ni nihče dobil lista v roke, akoravno jih je imel A. Gač v štacuni že 8. januarja. Tako nepostavno se je pri nas ravnalo!

V Preserji 10. jan. (*Očitna zahvala.*) Slavna kmetijska družba v Ljubljani je podpisanima posestnikoma blagovolila podetiti iz državne podpore nakupljenih ovác izvrstnega Trbiškega plemena. Za to se jej očitno prav lepo zahvalujeva, in kličeva iz srca: Bog daj, da bi še zanaprej za našo deželo neutrudljivo skrbna kmetijska družba môgla revnemu kmetijstvu v toliko obilni meri koristiti — kakor je koristila dozdaj.

Jožef Petelen, kmet.
Janez Svete, kmet.

Iz Kranja 16. jan. (*Volitve v zbornico kupčijsko in trgovsko*) so se enako, kakor poroča se vam iz vseh kotov dežele naše, vršile tudi pri nas. Bila vam je to prava komedija, a ne „divina komoedia“ Dantova, ampak peklenska nemčurjev! — Na ta način bi se na Kranjskem lahko tudi Kinezi izvolili. Če tedaj ne misli vlada pri volitvah spoštovati postavnih mej, ljubše nam bo, da navarnost imenuje izvoljence „konstitucijskega društva“, kakor pa, da se s nezaslišano agitacijo vsilujejo volilcem kandidatje nemčurske stranke in se potem smatra volitev kot glas naroda. — Volilne liste raznašali so tu in v okolici naši ne le beriči, ampak tudi nemčurski privrženci in drugi Judeži, Iškarioti naroda našega, kakor na pr: Zakotni pisač Napret in neko človeče „ausser Dienst“, Krenner po imenu, ki so ljudem liste večidel le kazali, ali pa koj nazaj jemali ter z raznimi zvijačami tirjali podpise itd. — Na ta način nosili in jemali so ti ljudje tihotapsko po mestu že v pondeljek 4. januarija izkaznice za **obrtnijski** oddelek. (!!) Kako se je godilo za kupčijski oddelek, so „Novice“ že poročale. Po kateri postavni poti pa prišle so volilne izkaznice tem ljudem v roke, na to vedel bo odgovor dati državni poslanec dr. Suppan, ki se je v očigled tolikih pred vsem svetom že odkritih nepostavnosti drznil v zadnjem občnem zboru „konšt. društva“ trditi, da čez dolgo let so se zopet postavne volitve vršile v deželi!! Ali se ne bije s takim blodenjem resnici v obraz? Leta 1848 so se volitve v kupčijsko in obrtnijsko zbornico zarad nekaterih malenkosti ovrgle in volilci tirali pred sodnijo. In zdaj? Imenuje se nezaslišano uradno pritiskanje in vse nepostavno početje „Erstarkung des Verfassungs-Gedankens. O švindel! — Kam jadramo? kam prišli bomo, ako se na ta način v ljudstvu zatira pravni čut in spoštovanje postav, ako take baže ljudje, kakor so „die wackeren Gesinnungsgenossen vom Lande“: Napret, Krenner in Laborski Hafner čez noč postanejo čuvaji zakona in aposteljni boljše bodočnosti! Obupati bi moral človek, ko bi ga ne tolažila zavest, da nasledek vsacega švindelna je „krah“. — Povedali bi Vam še marsikaj, ali tiskovno svobodo imajo, kakor se kaže, liberalci le — za-se.

Iz Komenda pri Kamniku 16. jan. — (*O volitvah za zbornico kupčijsko*) naj tudi jaz povem, kar smo tù doživeli. Kar se je pri nas godilo, ne bi se drznil noben turšk paša, češ, da z budalim kmetom naredimo kar hočemo. Tako dojde sem včeraj, to je petnajstega dne t. m. popoludne mogočni gospod Orehovc, rekte Schaffer, c. kr. okrajni sluga, ter sprehajaje se od hiše do hiše nagovarja tako-le: „No, saj vem, da boš ti tudi tako volil, kakor drugi; tam v Ljubljani je 12 izvoljenih, ki se bodo za manjši patent potegovali. „Jaz bom kar križ tle za te naredil“. Na kakšno brisalo je ta gospod križe delal, mi ni znano, pravili so mi pa, da je vlovil veliko križev. Ves položaj v tej stvari je tako jasen, da mi ni treba niti jedne dalje črhniti. Mar Njegovo Veličanstvo daje zakone o prostih volitvah, da jim sme vsaka kreatura brezsramno in brez kazni v lice biti!

Iz Ljubljane. (*O dogodbah pri volitvah za trgovinsko in obrtnijsko zbornico Kranjsko*) imajo „Novice“ danes svojim bralcem veliko jako zanimivega poročati. Storile bodo to mirno — „sine ira et studijo“ — vsaj dogodbe same po sebi glasneje in ostrejše govorijo, kakor če bi močile peró svoje v strup in žolč.

Ko je dr. Bleiweisu došlo iz vseh krajev dežele naše mnogo poročil, kako strašansko nepostavno se dela po deželi pri volitvah, in se je naznanilo mu mnogo protestov zoper tako počenjanje s prošnjo, naj kot zaupni mož naroda našega od leta 1861, kar se je v Avstriji pričelo parlamentarno življenje, ne drží križema rok, ampak išče pomoči zoper volitveno anarhijo, obrnil se je po tem pozivu, ki mu je dolžnost oglasa nakladal, v smislu odgovora, ki ga je gosp. vladni načelnik vitez Widman dal pritožni deputaciji Ljubljanski 13. dec. l. l., kar naravnost in po najkrajši poti na Dunaj do g. ministra trgovinstva dr. Banhansa, ki je zbornicam trgovinskim in obrtnijskim najviša inštancija, in mu po telegrafu 13. dne t. m. pisal sledeče:

„Narod v vseh okrajinah naše dežele je zavoljo zaničevanja §. 10 volilnega reda za trgovinsko in obrtnijsko zbornico in zavoljo groznega in kaznovanja vrednega postopanja uradnih slugov večega dela okrajnih glavarstev pri raznašanji volilnih listov za volitve, ki se pojutranjim končajo, tako razburjen, da je silno potrebno, ostro preiskavati nepostavna početja in izrek o veljavi teh volitev odložiti do onega časa, ko bode preiskava dognana. Naj blagovoli Vaša ekscelencija to na resnične dogodbe oprto poročilo na blagor cesarski vladi in javni morali v vednost vzeti in potrebno učiniti.

Dr. Bleiweis, deželni odbornik.“

Že drugi dan (14. dne t. m.) o pozni uri zvečer je prejel dr. Bleiweis od sl. vladnega predsedstva v nemškem jeziku sledeče pismo:

„Blagorodni gospod! Po ravnokar mi došlem telegramu Njegove ekscelencije gosp. ministra za trgovstvo je on včeraj zvečer prejel telegram od Vas, v katerem mu naznanjate nepravilnosti pri volitvah, zaničevanje §. 10 volilnega reda, kaznovanja vredna početja itd. Gosp. minister mi je ukazal, Vam, blagorodni gospod,

naznaniti, da se o tej zadevi na-me obrnite. Sprejmite pri tej priliki izraz mojega odličnega spoštovanja.

C. k. dvorni svetovalec:

V Ljubljani 14. jan. 1875. Widman s/r.“

Kakor se iz tega dopisa razvidi, je gosp. minister priznavši važnost njemu, ne tihotapsko, ampak očitno došle pritožbe, nujno rešil telegram dr. Bleiweisa in mu povoljno priliko dal, z veljavnimi dokazi utrditi to, o čemur je gosp. ministrn poročal.

Al dr. Bleiweis je s svojim telegramom dregnil v gnjezdo sršenov cele koterije, ki se zove „ustavoverska“ in katerej organ je Ljubljanski „Tagblatt“. Dva lista (12. in 13.) njegova sta polna vekanja, psovanja, natolcevanja in laganja tako ostudnega, da preseda to celó mnogim nasprotnikom našim, ki se niso še popolnoma s pametjo skregali in imajo le še iskrico poštenja v sebi.

Al togota nemčurska ni se še ohladila z gnojnico „Tagblattovo“.

Kolovodji trije ustavoverske stranke vsedli so se skupaj in skovali na ministra dr. Banhansa sledeči telegram:

„Podpisani ne bi bili mislili poklica v sebi imeti se zarad volitev zbornice trgovinske do Vaše ekscelencije obrniti, ako bi jim ne bil telegram dr. Bleiweisa dolžnosti naložil, na podlagi natančne vednosti dogodeb, resnico odkriti in uničiti sila nesramni volitveni manever. Nasproti temu, kar Vam dr. Bleiweis neresnično poroča, je v celi deželi najživejša zadovoljnost o postavnem postopanji vlade in njenih organov, in edino le mnogostranska neizmerna agitacija duhovščine izbuja pravično jezo. Manifestacija dr. Bleiweisova, katera hinavsko celó blagor sicer hudo sovražene vlade in javno nravnost (moralo) povdarja, je pač poslednjo sredstvo obupa take stranke, ki je ves vpliv v celi deželi zgubila.“

Dr. Suppan, dr. Schaffer, K. Deschmann,
državni poslanci.

Kdo — ali dr. Bleiweis ali pa imenovana trojica — je resnico govoril in kdo lagal v navedenih telegramih, bo svet lahko sodil iz protestov in pritožeb županij in posameznih volilcev, ki jih bodo bralci naši spodaj čitali.

Ker je imenovani trojici in pa „Tagblatt“-u najhuji trn v peti to, da dr. Bleiweis povdarja „blagor vladni“ in pa „javno moralo“, ter jo trojica „hinavščino“ imenuje, treba, da „Tagblattovcem“ povemo, da pravi prijatelj Avstrije in njene vlade je le federalistična ali državnopravna stranka in da vladi takošnje sisteme vsak pravi patrijot rad iz poti spravlja, kar jej utegne v prihodnosti škodovati. In dalje jim povemo tudi še to, da tudi državnopravna stranka hrepeni po ustavi, al po ustavi takošnji, ki je pravična vsem narodom Avstrijskim, ne pa le dvema: Nemcem in Magjarom, v katero so — seveda Nemci in nemčurji, Magjari in magjaroni zaljubljeni ter se zategadel preradi „ustavoverci“ titulirajo — Kar pa se tiče javne morale, je po vsej pravici jo povdarjal dr. Bleiweis zato, ker če ljudstvo vidi, da se postave strogo in v vsem ne spolnuje od tistih, ki bi imeli izgled v spoštovanji postav biti, gine tudi v ljudstvu spoštovanje postav; zato vlada ne sme nikoli biti stranka, ampak nad strankami. — Toliko o nesramnih napadih „Tagblattovcev“ na ti dvojni točki dr. Bleiweisovega telegrama, kateremu pač noben pameten človek ne očita drznosti (Frechheit), ako se v parlamentarnem življenji obrne deželni poslanec do ustavnega ministra; vsaj pregovor pravi, da „še mačka škofa pogleda.“

Zdaj naj pa bralcem nekoliko povemo o razgovoru dr. Bleiweisa z vladnim načelnikom vitezom Vidmanom.

Drugi dan po omenjenem dopisu gospoda vladnega načelnika se je dr. Bleiweis k njemu podal seboj vzemši prepise nekterih pritožeb in protestov županij in posameznih volilcev, ki so bili podlaga njegovemu telegramu do gosp. ministra. Gospod vladni načelnik ga je vljudno sprejel in prijazno ž njim obravnaval blizo poldrugo uro dotične pritožbe; izrekel je gospod načelnik le svojo nevoljo o tem, da nekteri časniki vladne organe napadajo s priimki „Betrüger“, „Schwindler“ itd. Zagotovljal mu je, da od njega ni nikakoršen ukaz do okrajnih glavarjev šel, se vtikati v volitve. Ko mu je pa pokazal lastnoročno písmo c. k. okrajnega glavarja Derbitscha do nekega županstva v zadevi volitve, je gospod vladni načelnik odgovoril, da vlada se ne more krivičiti, ako kak uradnik v preveliki gorečnosti morebiti predaleč seže. Ko ga je dr. Bleiweis pomoči prosil za obveljavo pravice in postavnosti, ki se je v obilnih primerlejih tako prelomila, da bode treba tudi sodnijsko pot nastopiti, mu je obljubil, da ga je volja vse pritožbe natanko in ostro pa objektivno preiskavati in resultat teh preiskav s priloženimi pritožbami in protesti gospodu ministru v razsodbo izročiti. S tem zagotovilom popolnoma zadovoljen je zapustil dr. Bleiweis gospoda vladnega načelnika, kateremu je razložil tudi dogodbe volitev za zbornico v letu 1865 in 1869.

To bilo je jedro razgovora med gospodom vladnim načelnikom in dr. Bleiweisom. V svesti smo si, da ga vitez Vidman v svoji resnicoljubnosti o ničemur ne bo dementiral, in da se je gotovo ravno tako on, kakor dr. Bleiweis čudil, ko je sledeče nesramne laži iz te konferencije bral v 13. listu „Tagblatta“, ki se pod naslovom „Eine solenne Nase“, namesti „eine unverschämte Lüge“, glasijo od besede do besede tako-le:

„Vater Bleiweis wurde bekanntliche infolge seines Allarmtelegrams an den Handelsminister zum Regierungsleiter R. v. Widman berufen, um nähere Auskunft zu geben über die Symptome der angeblih drohenden Volksrevolution in Krain. Da in den Spalten der nächsten Novice-Nummer schwerlich ein authentischer Bericht über diese Audienz des „Landesausschußbeisitzeres und über die Nase, die er sich dabei geholt, zu lesen sein dürfte, so halten wir uns für verpflichtet, unsern Lesern dasjenige, was uns darüber aus verläßlicher Quelle zu Ohren gekommen, mittheilen zu sollen. Im vollen Bewußtsein seiner Stellung als „Vater der Nation“ und Vertreter der schwer beleidigten „öffentlichen Moral“ trat Herr Bleiweis vor den Landesregierungsleiter. Hochnasig und herausfordernd — man kennt ja die feine Manier der Herren! — führt er Klage über das Vorgehen der Landesregierung und ihrer Organe bei dem Wahlacte und war eben im bestehen Zuge mit den Beschuldigungen und Verleumdungen, mit den angeblichen Gesetzwidrigkeiten, welche die Verfassungspartei sich habe zu schulden kommen lassen, hervorzurücken, als ihm Hofrath Widmann in seiner gewohnten ruhigen aber entschiedenen Weise bedeutete, Herr Bleiweis möge sich vor allem gegenwärtig halten, daß er in keiner anderen Eigenschaft vor ihm stehe als in der eines k. k. pensionierten Landesthierarztes, den folgerechter Weise die Handelskammerwahlen gar nichts angehen; er selbst aber (der Regierungsleiter) stehe ihm gegenüber als Stellvertreter Sr. Majestät des Kaisers, der seine Pflicht zur Genüge kenne und nach bestem Wissen und Gewissen auch erfülle. Und in dieser seiner Eigenschaft habe er auch die Handelskammerwahlen geleitet und alle Vorgänge seien ihm genau bekannt; etwa vorgefallene Gesetzwidrigkeiten werde er zu ahnden wissen, auch ohne daß Dr. Bleiweis ihn daran mahne. Uebrigens sei es ja notorisch, daß Dr. Bleiweis ein alter unverbesserlicher Stänker und Volksverhetzer sei, der durch seine ewigen Aufstachelungen und Verleumdungen der Gegenpartei die Leidenschaften erhitze, die Zwietracht nähre und die Bevölkerung nicht zur Ruhe kommen lasse. Dies beiläufig bildete den Tenor der Entgegnung des Herrn

Landesregierungsleiters, worauf selbstverständlich der Herr Landesthierarzt seinen Rückzug antrat."

Zdaj naj pa bralci beró posnetek pritožeb in protestov, na katere (brez ogromnega števila druzih) je dr. Bleiweis opiral svoj telegram do ministra.

Županstvo v Kranjski gori je vložilo protest zoper volitev, da se je prezrl pri volitvi §. 10. volilnega reda, in so le služabniki c. k. davkarije od hiše do hiše z volilnimi listi hodili, na katerih so bili nemčurski kandidatje že zapisani, ter z raznimi zvijačami podpise lovili.

Županstvo v Mošnjah se pritožuje, da se 10 volilcem, namreč Jerneju Globočniku, Matiji Koširju, Jakobu Finžgarju, Tomažu Arteljnu, Tomažu Žvanu, Janezu Varl-u, Urši Reš (vsi v Mošnjah), Jakobu Globočniku in Janezu Rotarju v Globokem, in Matevžu Rozmanu v Goricah niso dostavile izkaznice in volilni listi; ako so se vendar volilni komisiji ti listi podpisani oddali, tako je to v očeh onih 10 volilcev in županstva goljufija. Ob enem tudi naznanja, da tudi glas Jakoba Kocjančiča iz Mošenj ni postaven, ker se on ni podpisal na volilni list, ter je le, ko njega ni bilo doma, njegovo deklo prisilil neki sluga iz Radoljice, da se je podpisala. Njegov protest se glasi od besede do besede tako-le: „Ich erkenne als Betrug, dass in meiner Abwesenheit meine Magd von Franz Geiger gezwungen wurde, mich zu unterfertigen, desshalb erkläre ich die von den Verfassungstreuen zur Unterschrift vorgelegten, von mir als nicht gewählt und protestire dagegen.

Mošnje 13. jan. 1875.

Jakob Kocjančič l. r., Steinmetzmeister."

Županstvo Dobrunje, ki ni nobenega volilnega lista v roke dobilo, protestuje gledé na §. 10 volilnega reda zoper nepostavno raznašanje volilnih listov po c. k. uradnem slugi, kateri je tudi priduševal volilce za kandidate konstitucijonalnega društva.

Županstvo v Stari Loki je vložilo protest gledé na §. 10 volilnega reda za kupčijsko in obrtnijsko zbornico, ker se je razdelitev brez njegove vednosti vršila in so liste ljudje raznašali, ki niso v zvezi z županijskim osobjem.

Županstvo v Preserjih se pritožuje zoper ravnanje pri volitvi, ker se je preziral §. 10 volilnega reda in je občinski sluga Canker brez vednosti županstva volilne liste nosil po hišah ter tirjal podpis z opombo, da bode kandidate že on sam vpisal.

Županstvo na Vrhniki protestuje zoper volitev, ker zoper §. 10 županstvo ni nobene izkaznice in nobenega volilnega lista v roke dobilo, ter je le uradni sluga Jeglič ljudi peharil za liste, zarad katerega goljufivega počenjanja je nekoliko volilcev tudi svoje liste tirjalo, a od Jegliča vendar-le ne dobilo.

Županstvo v Št. Vidu se pritožuje, da se pri volitvah na §. 10 volilnega reda ni oziralo, in da se volilni listi po davkarskem slugu niso vsem volilcem izročili.

Županstvo v Št. Petru na Notranjskem protestuje proti volitvi in vedenji c. kr. okrajnega glavarstva, ker mu je kratilo pravice s tem, da ni ravnalo postavno pri volitvi v kupčijsko in obrtnijsko zbornico, ker je c. k. sluga Kljun le 5 dni pred volitvijo volilne liste raznašal in po naročbi c. k. glavarjevega namestnika Dolhofa in c. kr. uradnika Gutmannsthala lovil podpise, ter se pri tem delu vedel tako, kakor bi imel nalogo, nabirati le podpise, ne pa dostavljati volilne liste volilcem.

Županstvo na Poljici protestuje zoper volitev, ker se je §. 10 volilnega reda poteptal, kajti županstvo ni videlo nobenega volilnega lista, katere so le uradni sluge raznašali ter od volilcev podpisane brez vpisanih kandidatov nazaj tirjali.

Županstvo na Krki protestuje, da so se brez njegove vednosti volilni listi po uradnijskem slugi raznašali, in se večini volilcev še povedalo ni, da gre tù za volitev.

Županstvo Lužarje protestuje zoper nepostavno ravnanje pri raznašanji listov, ker niti za kupčijski niti za obrtnijski oddelek niso volilnih listov svojih občin v roke dobili, ampak jih je c. kr. uradnik sam iz Kočevja sem prinesel in slugu izročil, naj jih razdeli.

Županstvo Št. Gregor ravno tako.

Županstvo Velike Lašice ravno tako.

Županstvo v Škofji Loki protestuje zoper nepostavno sleparsko raznašanje volilnih listov, katerih ono ni nobenega v roke dobilo, kajti raznašani so bili po kantonskem slugi Vencel Payerju in pa po Janezu Kunsteljnu. Janez Teršan, kamenar v Loki, je prišel 11. dne t. m. k županstvu s pritožbo, da je njegov volilni list brez njegove vednosti bil podkrižan in da ga je podpisal Payer, zoper katerega goljufno ravnanje bode nastopil sodnijsko pot.

Iz Vikrč in **Pirnič** preklicujejo pri volilni komisiji 3 volilci svoje podpise, ker so bili od vladinega sluge preslepljeni, ter volijo narodne kandidate.

Iz županije Polhovograške preklicuje 16 volilcev svoje podpise, ker jim je uradni hlapec po zapeljivem prigovarjanji pobral, ter izrekajo volilni komisiji, da volijo narodne može.

Iz Dobrepolja se volilni komisiji pritožuje 7 volilcev zoper to, da ni župan, ampak sluga od davkarskih uradnikov poslan, komaj 2 dni pred volitvijo liste raznašal, ter naravnost lagal, da pobira podpise za narod slovenski; nekaterim je rekel, da veljá ta podpis za prošnjo, da bi manjše patente plačevali, drugim za bratovščino, iz katere bodo rokodelci podporo dobivali. Vedel se je ta sluga pri drugih zopet kakor poveljnik, ker je le podpis tirjal, in če je kdo volilni list zahteval, ga je on odnesel brez podpisa.

Iz Visocega se pritožujeta volilni komisiji 2 volilca, da sta jih srenjski služabnik Matevž Prosen in Janez Masel iz Št. Jurja premotila, da sta se na volilna lista podkrižala, na katerih so bili zapisani nemškutarji.

Od sv. Križa županije Kostanjeviške se pritožuje volilni komisiji 7 volilcev, da jim je kramar Alojzi Gač predložil liste z nemčurskimi kandidati v podpis, in preklicujejo svoje podpise, ker jih je za te Gač zvijačno pridobil.

Iz Tunjic preklicujeta pri volilni komisiji Janez Butalič in Janez Janežič podpis nemčurskih kandidatov, ker ju je sodnijski sluga Rozman prekanil z besedo, da morajo ti voljeni biti.

Iz Kamnika preklicuje volilec Franc Samec svoj podpis in protestuje zoper na njegovem listu napisane kandidate, ker je bil od župana Keceljna na dom poklican, in za svoj podpis ogoljufan.

Iz Lok se pritožuje volilni komisiji volilec Matevž Smolnikar in preklicuje svoj podpis na volilnem listu, ker ga je uradni sluga Jankovič za njega opeharil naznanjaje mu, da naj list podpiše ali pa mora iti v Ljubljano volit.

V Budanjih je sluga c. kr. davkarije v nedeljo 10. dne t. m. med popoldansko službo božjo volilne liste raznašal in pri tej priliki rekel, da na tem ni nič ležeče, naj le podpišejo, da so prejeli liste, naj že potem tam (kje?) vpišejo, katere hočejo itd. Ker pa nekoliko volilcev ni bilo doma, zato je liste nazaj nesel in ko so volilci po županstvu tirjali liste, je c. k. davkar Hren odgovoril: „Kar je Štefan (sluga davka-

rije) storil, je že prav storil, ne damo več listov nazaj.“ Volilci vsled tega protestujejo pri volilni komisiji zoper tako zatiranje proste volitve in tako nepostavno počenjanje.

Na Krki se volilcem ni bolje godilo, zatoraj protestira 15 volilcev zoper nepostavno ravnanje. Nosil je uradnijski sluga iz Litije volilne liste, pa ni bil povedal, da so volilni listi in da ima volilec pravico voliti, ampak tirjal je le, da jih morajo volilci podpisati, ker jih mora zopet nazaj vzeti. Enim je rekel, da so možje že v Ljubljani izvoljeni in da volilci imajo le podpisati in da vsi kovači, usnjarji, oštirji, mlinarji itd. po deželi podpisujejo za to, da bi bili davki, patenti itd. manjši; drugim zopet je rekel, da mož ni treba vpisavati, da bo že vse to neki „Hanf“ opravil, kateri zna listek prav izpolniti.

Iz Brusnic, Hrastja in **Gabrji** se pritožuje 8 volilcev volilni komisiji, da je občinski sluga tirjal, da se morajo listi podpisati z nemčurskimi kandidati, zato preklicujejo svoje podpise.

Iz Sv. Mihela občine protestuje 23 volilcev pri volilni komisiji, da je c. k. sluga Kljun izvijal od njih podpise po vsih mogočih zvijačah. Omenjeni sluga je 5 dni pred volitvijo liste volilcem pokazoval, pa ne izročeval; ako mu ga je kdo odrekel, je odšel in obljubil prinesti list drugi pot. Trdil je pa volilcem, da si prihranijo pot v Postojno ali Ljubljano, ako njemu podpis dado, da s tem podpisom se volijo pravi stari možje, katere hočejo v Postojni in pri katerih ostanejo davki in patenti pri starem, ako bi pa druge volili, bodo pa Bog vedi, koliko veči itd.

V Sentmihelu pri Stopičah si je prizadeval zasluge pridobiti vitez Langer. Nosil je v tej občini sluga liste z ukazom, da ga mora volilec precej podpisati, pravil je pa tudi, da mu je prepovedano ga iz rok dati, ker ga mora volilec precej podpisati, pravil je pa tudi, da mu je prepovedano ga iz rok dati, ker ga mora precej k županu prinesti in da se s tem dela za zmanjšanje štibre, zato 4 volilci protestujejo pri volilni komisiji, da so se jim kandidati po beričih silili, in zahtevajo preiskavo zavoljo takega nepostavnega početja.

Iz Poljic se pritožuje 7 volilcev, da niso volilnih listov dobili od občinskega sluge Sevšek-a iz Višnjegore, kakor so jih dobili drugi. Resnico tega potrjuje županstvo Poljiško.

Iz St. Peterške županije se 24 volilcev pri volilni komisiji pritožuje, da je c. k. berič Kljun izvijal od njih podpise za nemčurske kandidate po vsih mogočih zvijačah, in rekel, da če podpišejo njemu liste, si prihranijo pot v Postojno ali Ljubljano, kamor bi morali sicer iti volit, in da s temi podpisi volijo prave stare može, ki se bodo v Postojni potegovali za nižje davke in patente; ako pa volijo druge, bodo, Bog vedi, koliko veči itd.

Iz Šmartna pri Kranji sta srenjska svetovalca Šimen Šušnik in Anton Golob izročila protest zoper sleparsko ravnanje župana Hafnerja, kateri je od nekdaj v službi Kranjskega paše, da je hodil do volilcev, in z raznimi pretvezami kakor „tukaj podpiši, bo manj davka itd.“ jih slepil; zato v tem protestu preklicuje 6 volilcev svojo po tej poti jim izvito volitev.

Iz Trate je došla pritožba volilni komisiji v imenu tamošnjih obrtnikov zoper nepostavno ravnanje c. k. glavarja Derbitscha in župana Jerneja Schreya in to iz sledečih vzrokov: 1) Župan ni nobenemu v svoji županiji glasovnice izročil, celo ne pokazal in tudi volitve nobenemu naznanil; 2) ni nikdo iz županije svojega imena na glasovnico podpisal in tudi ne križa naredil; 3) sta župan Schrey in njegov sin Anton vsa imena sama podpisala in podkrižala brez vednosti volilcev. Je župan vse tako nepostavno podpisane glasovnice prazne c. k. okrajnemu glavarju v Kranj poslal in po tej poti so romale k volilni komisiji v Ljubljano, v potrjenje tega ste 2 glasovnici na ime Barbe Demšar in Mica Kržišnik, katere sta župan in njegov sin le sama podpisala brez vednosti imenovanih žen; ker je pa tak podpis pomanjkliv bil, je gosp. Derbitsch ti glasovnici mu nazaj poslal, naj to pomanjkljivost popravi; al veleval je gosp, Derbitsch, tako popravo, da se ves svet čuditi mora, da kaj tacega c. k. okrajni glavar velevati more!!

Ces. kralj. okrajni glavar v Kranji gosp. Derbitsch v lastnoročnem nemškem pismu od 11. jan. pod naslovom: „*An das Gemeindeamt in — ex offo. Sehr dringend. Recomandirt.*“ županu piše, da volitev žensk ni veljavna, ampak da namesti njih morejo le njihovi „Geschäftsleiter“ (Geschäftsbesorger) voliti, zato mu pošilja volilna lista dveh žen nazaj, za katera je kar župan s svojim sinom volilna lista podpisal in ju „in bianco“ Derbitschu poslal, naj on imena kandidatov po svoje v volilna lista vpiše. V tem pismu ces. kralj. okrajni glavar podučuje župana, naj dobí **kakoršnega koli možkega**, da volilna lista podpiše z besedami: „N. N.“ **voditelj njene obrtnije.** Da pa kak bralec ne misli, da je ta „poduk“ ces. kralj. okrajnega glavarja napačno poslovenjen ali hudobno zavit, dodamo nemške izvirne besede, tako-le se glaseče: „dieselben noch durch ihre Geschäftsleiter (**irgend einen Mann**) zu fertigen mit den Worten: N. N. **Geschäftsleiter derselben.** — Ta „poduk“ prevdarjati, prepuščamo c. k. državnemu pravdniku, naš namen ni drug, nego ta, da svetu odkrijemo, da se iz Derbitscheve korespondencije jasno vidi, da zoper voljo vladnega načelnika so se nekateri ces. kralj. okrajni glavarji ne le z besedo, temveč celó z rekomandiranimi pismi vtikali v volitve in kako!

Tem pritožbam in protestom županij in posamnih volilcev do volilne komisije, ki jih je dr. Bleiweis v roke dobil in na njih podlagi poslal telegram gosp. ministru, dostavimo le še to, da tudi gosp. V. C. Zupan, ud volilne komisije, jej je protest izročil, v katerem pravi, da bila je volilna komisija zoper §. 8. volilnega reda nepostavno sestavljena, in da zoper §. 10. so se volilni listi nepostavno volilcem izročevali in da med to izročitvijo in volitvijo vsaj veči del ni bilo 8 dni vmes.

S tem sklenemo popis volilnih dogodeb. Obširen je le zato, ker so nas rekriminacije predrzne koterije „Tagblattovske“, kateri ni nobena laž prenesramna, v to silile.

Temu podpisu dodamo le še to, da deželni poslanci Horak, dr. Poklukar, dr. Zarnik in Kramar bili so po telegramu dr. Suppana, dr. Schafferja in Deschmana primorani, ministru dr. Banhansu po isti poti naznaniti, da to, kar je dr. Bleiweis mu poročal, je resnica čez in čez.

In konečno le še en dokaz, kako nesramno lažejo „Tagblattovci.“ „Okoli novega leta je klerikalni generalstab — tako piše „Tagblatt“ v 12. listu — posvetoval se o tem, kako naj bi vojsko vršil za zmago narodnih kandidatov, in brž potem je „pravi škof Kranjski,“ to je, oče Bleiweis na vse farovže poslal okrožnico, naj na blagor vere vse močí napnó za srečni izid zbornicnih volitev!“ — Vsaka beseda v tem, kakor „Tagblatt“ pravi, Dunajskim časnikom poslanem telegramu, je nesramna laž, kajti dr. Bleiweis ni ne enega pisma in nobene vrstice poslal duhovništvu na deželo! „Tagblattovcem“ plača 1000 gld. za vsako tako pismo, ki mu ga pokažejo. Ker so nekteri njegovih sodelavcev zeló lačni, smo radovedni,

koliko tisočakov si bodo prislužili z vohanjem po tacih pismih. Ali ni to prokleta koterija! S tem, da uganja vražje lažnjiv hrup ali kakor Nemec pravi, „einen Heidenlärm“ po svojih časnikih, hoče prevpiti resnico. To je njen navadni manêver.

— (*Pobirki iz časnikov.*) „Laibacher Tagblatt“ je zadnjo soboto 16. januarija t. l., namreč po končanih volitvah v kupčijsko in obrtnijsko zbornico pod napisom: „Musterbild eines öffentlichen Beamten im national-klerikalen Sinne“ prav olikano (surovo ne smemo reči, da nas ne konfiscirajo) zgrabil deželnega tajnika Matevža Kreča (die blatternarbige stämmige Gestalt von urslovenischem Typus). Da se naši bralci o tej „olikanosti“ sami prepričajo, podamo jim tukaj od besede do besede, kar „Tagblatt“ piše, nadejaje se, da zarad tega ponatisa „Novice“ ne bodo konfiscirane, ker tudi „Tagblatt“ ni bil. — Tako-le piše „Tagblatt“:

„Da die klericalen Blätter einen Sturm wüthender Vorwürfe und Beschimpfungen gegen die landesfürstlichen Beamten in Krain erheben, deren angeblichen Pressionen auf die Landbevölkerug sie den für sie so unglücklichen Ausgang der Handelskammerwahlen zuschreiben, so wollen wir unseren Lesern das Ideal eines Landesbeamten vorführen, an dem die Nation, und da die Stimme des Volkes auch Gottesstimme ist, der Himmel sein höchstes Wohlgefallen haben muß. Ein Vorfall, der sich jüngst in Laibach ereignete, gibt uns Gelegenheit einen echt nationalen Beamten in seiner vollen Größe kennen zu lernen. Als nämlich — wie seinerzet gemeldet wurde — in der Sylvesternacht in einem Hause des Schneidergäßchens ein bedrohliches Küchenfeuer ausbrach, wurde die Feuerwehr in ihrer Action durch einen die Ausgänge des Gäßchens versperrenden Pöbelhaufen gehindert. Nur mit Mühe gelang es der Stadtpolizei und dem Stadtwachinspector alldort Platz zu machen. Unter den renitenten Zuschauern gab es recht rohe Gesellen, am meisten aber zeichnete sich unter ihnen eine blatternarbige stämmige Gestalt aus, von urslovenischem Typus. Dieser Mann haranguierte die Umstehenden mit slovenischen Kraftausdrücken zum Widerstande gegen die Verfügungen des Stadtwachinspectors, dem er es namentlich gar übel vermerkte, daß er in Laibach das Publicum in deutscher Sprache anzusprechen wage. Ein geachteter Mitbürger, dem das Raisonnieren des Excedenten zu toll war, hielt dem ungeberdigen Schwätzer eine tüchtige Strafpredigt, und zog ihn aus der Menge bei den Rockschößen hervor, dem Wachinspector bedeutend, er möge sich den urslovenischen Unruhestifter näher besehen. Mehrere umstehende Bürger waren nicht wenig erstaunt, in dem Excedenten den landschaftlichen Secretär Matthäus Kreč zu erkennen, einen Mann, welcher derzeit den höchsten besoldeten Posten im Landesdienste inne hat. Nur dieser seiner Stellung, sowie der Nachsicht des Wachinspectors mochte es dieser urnationale Beamte zu danken haben, daß ihm in jener Sylvesternacht nicht Gelegenheit geboten wurde, in einem gewissen Locale im Magistratsgebuäde über nationale Collisionen mit Anordnungen der städtischen Behörde eine Nachtstudie anzustellen. Besagter Herr Kreč kam durch die Protection des „Vaters der Nation“ in den Landesdienst, ohne die erforderliche Staatsprüfung, obwohl auch mit den nöthigen Zeugnissen ausgerüstete Bewerber um jene Stelle vorhanden waren. Dieser Umstand kam später einmal im Landtage zur Sprache, als sich Herr Kreč die Dispens von der Ablegung der ihm bei seiner Anstellung zur Pflicht gemachten Nachtragung der Staatsprüfung bewarb. Damals sprach der Abgeordnete Apfaltrern sein Erstaunen über die Jämmerlichkeit einer solchen Bitte aus, da doch ein seinem Dienste gewachsener Beamte sich schämen müsse, seine Unfähigkeit zur Ablegung einer Prüfung in solcher Weise einzugestehen. Jedoch die klericale Landtagsmajorität ertheilte Herrn Kreč di Dispens. Nach diesem Musterbilde also sind die vorzüglichsten Eigenschaften eines echt klericalen Beamten: 1) Nix taitsch; 2) rohe zu Excessen geneigte Natur; 3) gründliche Abneigung vor jeder Staatsprüfung.

Gospod Kreč nam je to reč tako-le pripovedoval: Silvestrov večer šel sem iz čitalnice po izvršenem programu Silvestrove „besede“ v kavarno Gnezdovo na vélikem trgu. Potoma vidim na vélikem trgu pri vhodu v Krojaške ulice gručo ljudi, ki jih je privabil ogenj v Krojaški ulici. Se ve da je bilo dosti hrupa, kakor pri vsakem požaru. — Grem tudi pogledat, kaj je, ter vidim, da so ljudi od vhoda v Krojaške ulice nazaj pehali ter jim v nemškem jeziku veljevali, da naj se umaknejo. Zbrana množica se pa za vse to ni dosti brigala in se ni hotela umakniti. — Pravim toraj: Po domače jim povejte, da vas bodo zastopili, pa pojdejo. Na te besede skoči nekdo izmed množice ter zakriči s prstom na-me kazaje: „Diesen Herrn arretiren Sie, er macht die ganze Zeit Spektakel“. Poznal tega človeka nisem, ker ga nisem dobro v obraz videl, ter odgovorim: „Ali mislite mene? To se motite, jaz sem še le prišel, pa tudi grem.“ — Na to še par trenotkov ostanem na mestu ter odidem v kavarno. Po mojem spominu sem se komaj 5 minut mudil pri gledalcih požara.

Iz tega je skoval „Laib. Tagblatt“ gori navedeno „elegantno“ filipiko proti gosp. Kreču, ki mu nobena poštena duša ne more očitati, da se je z besedami „po domače jim povejte, da vas bodo zastopili, pa pojdejo“ kaj pregrešil ali koga k uporu šuntal; — ali mar nimamo liberalne vlade? „Tagblatt“ povdarja, da je g. Kreč „national-klerikal“ in „urslovenisch“! Ali mar ni bolj naravno in bolj častno, da človek ostane značajen, naroden, nego izneveriti se svojemu narodu? — Gosp. Kreč je bil 12 let v Bachovi dobi cesarsk uradnik in vedno naroden, in nikdar se mu ni to od nobene strani očitalo, kako bi se mu moglo to pod liberalno vlado v greh šteti! To pa mu je menda pač vse eno, ali ga „Tagblatt“ prišteva klerikalcem ali liberalcem. — „Tagblatt“ mu očita „rohe zu Excessen geneigte Natur“. — V tem obziru g. Kreč lehko prepušča sodbo javnemu mnenju, posebno vsem onim, ki so ali ki pridejo ž njim v bližo dotiko. — Na „Tagblattovo“ očitanje „gründliche Abneigung vor jeder Staatsprüfung“ in „Besagter Herr... kam durch die Protekt on des Vaters der Nation ohne die erforderliche Staatsprüfung in den Landesdienst“ — povemo ob kratkem le to, da je gosp. Kreč napravil vse državne izpite, kolikor jih je ob času, ko je on na univerzi bil, treba bilo za vstop v državno službo, in po prestopu iz politične v finančno službo je napravil praktičen izpit za c. kr. konceptne uradnike v finančni službi (Gefälls-Obergerichtsprüfung). — S temi izpiti se je on oglasil za razpisano službo koncipista pri deželnem odboru ob času, ko nas je v Avstriji doletela sreča dualizma. — Niti deželni odbor niti deželni zbor od leta 1868. še nista našla vzroka k nezadovoljnosti s službovanjem g. Kreča. — Konečno le še to omenimo, da g. Kreč proti „Laib. Tagblattu“ zarad tako olikanega napada nastopi sodnjo pot, — ako tudi morebiti pri sedanjih razmerah brez vspeha, ali on je to storiti dolžan iz obzira na svojo tako „olikano“ napadeno čast, iz obzira na svojo javno službo in iz obzira na čast deželnih souradnikov.

Za nagrobni spominek Hicingerjev so dalje darovali: gosp. Podratitovski 80 kr., gosp. kaplan Belár 3 gold., gosp. župnik Jerič 1 gold. 20 kr., gosp. župnik Blaznik 2 gold., gosp. župnik Rihar 1 gold., gosp. prof. Kozina 1 gold.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja 20. jan. — Danes se je zopet začelo zborovanje zbornice poslancev.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Založnik: Jožef Blaznikovi dedici v Ljubljani.